

4. KNIHY A TISK

Tabulka 4 Vymezení oblasti knih a tisku podle klasifikace NACE

NACE	EKONOMICKÁ ČINNOST
58.11	Vydávání knih
58.13	Vydávání novin
58.14	Vydávání časopisů a ostatních periodických publikací
63.91	Činnosti zpravodajských tiskových kanceláří a agentur
74.30	Překladatelské a tlumočnické činnosti
47.61	Maloobchod s knihami
47.62	Maloobchod s novinami, časopisy a papírnickým zbožím

Vydávání a distribuce tiskovin je jednou z nejstarších ekonomických činností v audiovizuálním a mediálním sektoru. Na území dnešní České republiky aktivně působí soukromí vydavatelé již několik staletí, pokud pomíneme redukci a státní monopolizaci vydavatelství v období komunistického režimu. Po roce 1989 došlo opět k velkému nárůstu soukromých subjektů působících jak v oblasti periodického tisku, tak v oblasti knih. Zejména v oblasti knižního vydavatelství jsou v současnosti vydavatelské subjekty v ČR mimořádně aktivní a v počtu vydaných knih na obyvatele obsazují přední příčky ve světovém žebříčku IPA (Debnár, 2015). Na tisíc obyvatel pak připadlo podle údajů z šetření NIPOS v roce 2016 přibližně 1,6 titulu, čímž se v mezinárodním srovnání Česká republika řadí mezi země s nejvyšším počtem vydaných knižních titulů v přepočtu na obyvatele.

V rámci výchozí definice jsou činnosti vydávání a maloobchodního prodeje novin a časopisů vnímány jako jedna samostatná oblast a zahrnují také maloobchod s papírenským zbožím, který bohužel nejde na čtyřmístné úrovni klasifikace NACE z příslušné kategorie vyčlenit. Do oblasti knih a tisku spadají také činnosti zpravodajských a tiskových agentur, překladatelů a tlumočnicků. Po nastínění všeobecné charakteristiky této oblasti budou periodickému tisku (noviny a časopisy) a neperiodickým publikacím (knihy) věnované samostatné podkapitoly.

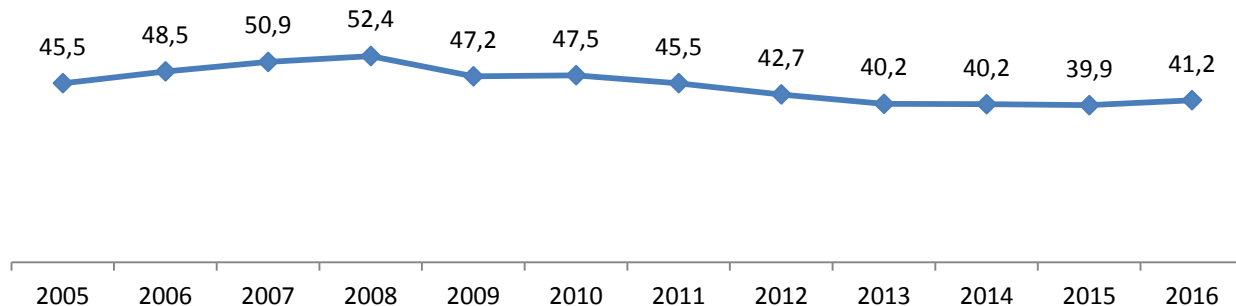
Trh knižních vydavatelů a vydavatelů periodik v České republice se liší zejména podílem monopolizace trhu. Zatímco nejčtenější periodika spadají pod několik velkých vydavatelských domů, v oblasti knižního vydavatelství je trh rozdělen mezi více velkých a středně velkých vydavatelství (SČKN, 2017). Každoroční objem trhu knih a periodických publikací se dá velmi dobře analyzovat na základě počtu vydaných titulů vzhledem k zákonné povinnosti vydavatelů zasílat aktuální výtisky Národní knihovně České republiky a jiným institucím. Specifika vydávaných titulů budou rozebrána v samostatných podkapitolách. Údaje o vydaných periodických a neperiodických titulech sbírá od Národní knihovny České republiky každoročně prostřednictvím ročních výkazů NIPOS.

Přehled o příjmech subjektů v oblasti knih a tisku podle výchozí definice ukazuje Graf 7. Prezentovaná časová řada zachycuje kontinuální propad příjmů z činností v oblasti knih a tisku mezi lety 2008 a 2015. Jako vysvětlení tohoto trendu se nabízí omezení výdajů spotřebitelů za knihy a periodické publikace v důsledku ekonomické krize a změna spotřebitelských návyků spojených s rozvojem online

zpravodajství. V posledních sledovaných letech se však pokles příjmů, v souladu s oživením ekonomiky, zpomalil a mezi lety 2015 a 2016 celkově příjmy dokonce vzrostly o 1,3 mld. Kč. Celkové příjmy ekonomických subjektů s převažující činností v oblasti knih a tisku dosáhly v roce 2016 velikosti 41,2 mld. Kč.

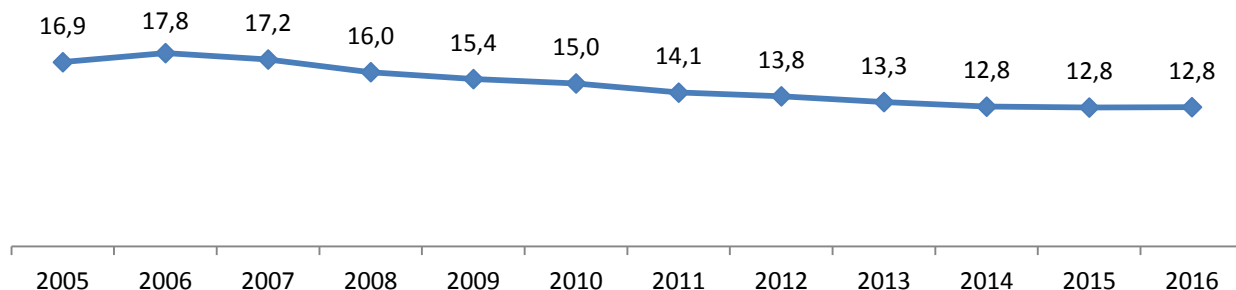
Graf 7 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti knih a tisku (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Výše zaměstnanosti v oblasti knih a tisku v podstatě kopíruje vývoj příjmů podniků v této oblasti. Mezi lety 2006 a 2016 poklesla zaměstnanost podle Podnikové strukturální statistiky o 5 tis. zaměstnanců a v roce 2016 dosahovala výše 12,8 tis. zaměstnanců. Tento stav zůstává v posledních třech letech konstantní. Údaje zachycující zaměstnanost pro oblast knih a oblast tisku samostatně budou uvedeny v příslušných podkapitolách.

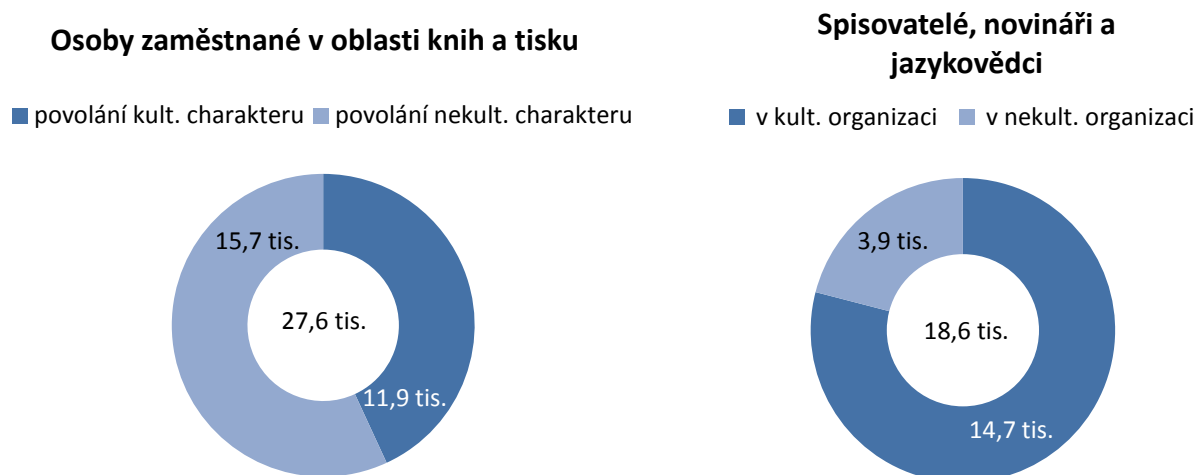
Graf 8 Počet zaměstnanců v oblasti knih a tisku (v tis. osob, přepočteno na počet plných úvazků)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Údaje o počtu zaměstnanců ze Strukturální podnikové statistiky může v oblasti knih a tisku doplnit také odhad celkové zaměstnanosti z Výběrového šetření pracovních sil. Pokud zohledníme všechny zaměstnané osoby (zaměstnance, podnikatele či pracovníky na dohody) bude se zaměstnanost v oblasti knih a tisku pohybovat okolo 27,6 tis. osob. Tento údaj lze dále dělit podle typu zaměstnání. Z Grafu 9 je zřejmé, že více osob se v oblasti knih a tisku věnovalo zaměstnáním „ne-kulturního“ charakteru (přibližně 11,9 tis. osob) než „kulturním“ zaměstnáním (přibližně 15,7 tis. osob). Pokud se zaměříme pouze na spisovatele, novináře a jazykovědce (tedy osoby spadající svým zaměstnáním do kategorie CZ-ISCO 264) zjistíme, že většina z nich pracovala v organizacích „kulturního“ charakteru (14,7 tis.) a to i mimo oblast knih a tisku. V organizacích „ne-kulturního“ charakteru pak pracovalo 3,9 tis. spisovatelů, novinářů a jazykovědců.

Graf 9 Odhad počtu zaměstnaných osob (v tis.) v roce 2017

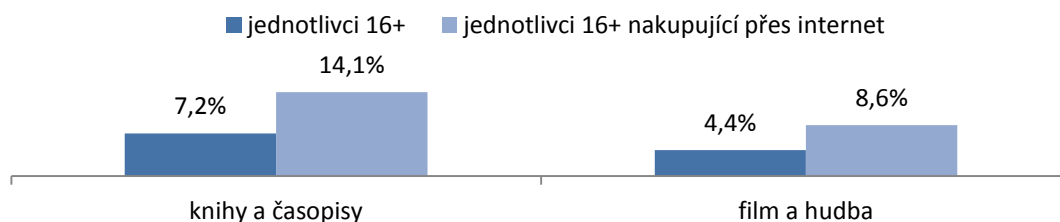

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil, ČSÚ

Posledním doplňujícím údajem, který lze zmínit v rámci statistiky zaměstnanosti v oblasti knih a tisku, je údaj o průměrné mzdě (platu), pocházející z Informačního systému o průměrném výděлку (ISPV). Tento údaj však zahrnuje pouze zaměstnance ve mzdové a platové sféře, nikoliv podnikatele a pracovníky na dohodu. Do takto vymezené kategorie spisovatelů, novinářů a jazykovědců spadalo v roce 2017 podle ISPV 6,5 tis. zaměstnanců a jejich průměrná hrubá mzda (plat) dosahovala výše 33,3 tis. Kč. Do počtů jsou zahrnuti pouze zaměstnanci ve mzdové a platové sféře, jejichž týdenní pracovní doba tvořila min. 30 hodin a u zaměstnavatele pracovali min. jeden měsíc.

Také trh s knihami a periodickým tiskem v posledních letech formuje digitalizace a rozvoj internetu. Zatímco čtení zpráv a článků přes internet je v české populaci značně rozšířené a zvýšená obliba četby zpravodajských serverů může do budoucna znamenat určitou hrozbu pro budoucnost tisku, e-booky, soudě dle současného postavení na trhu, nejsou zatím příliš velkým konkurentem tištěným knihám (SČKN, 2017). Jejich podíl na celkových prodejkách však každoročně stoupá a v roce 2016 dosáhl přibližně 1,5 % podílu na celkovém obratu českého knižního trhu. V souvislosti s knihami je pak internet využíván spíše k objednání fyzických knižních titulů prostřednictvím e-shopu. V porovnání s dalšími oblastmi audiovizuálního a mediálního sektoru je využití internetu pro nákup knih a tisku v české populaci poměrně rozšířené. Jak je patrné z Grafu 10, více než 14 % uživatelů nakupujících přes internet v roce 2017 zakoupilo knihy, časopisy či noviny prostřednictvím tohoto média.

Graf 10 Využití internetu k nákupu zboží kulturního charakteru v roce 2017

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

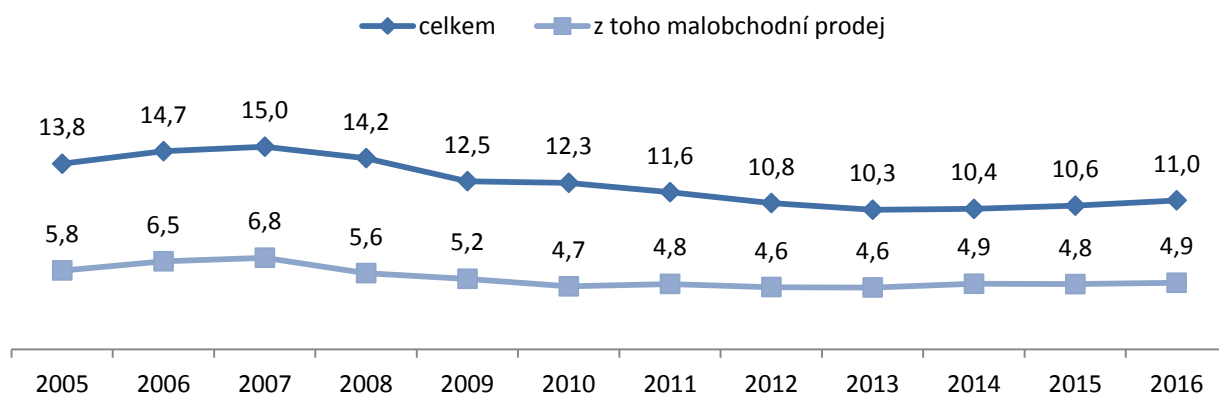
4.1. KNIHY (NEPERIODICKÉ PUBLIKACE)

V případě analýzy samostatných trhů neperiodických a periodických publikací je otázkou, jak pracovat s činností překladatelů a tlumočnicků stejně jako s činností tiskových agentur. Tyto činnosti nelze přiřadit pouze do jedné či druhé oblasti a hledat poměr, kterým se např. překladatelé podílí na překladu knih a na překladu periodik, by bylo velmi obtížné. Činnosti překladatelů, tlumočnicků a tiskových agentur lze analyzovat pouze v rámci celkové oblasti knih a tisku a proto budou z analýzy jednotlivých trhů (trhu s neperiodickými a trhu s periodickými publikacemi) vypuštěny. Následující analýzy tak budou zahrnovat pouze činnosti vydavatelů a maloobchodu.

4.1.1. PŘÍJMY A ZAMĚSTNANOST

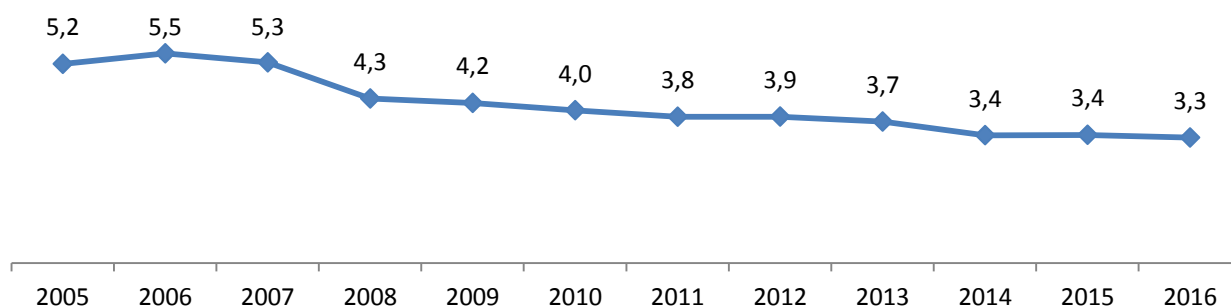
Jak ukazuje Graf 11, vývoj příjmů z maloobchodních a vydavatelských činností koresponduje s trendem platným pro celou oblast knih a tisku – poklesem tržeb mezi lety 2007 a 2013 a mírným oživením trhu mezi lety 2014 a 2016. Podle výsledků Podnikové strukturální statistiky pak v roce 2016 zaznamenali vydavatelé a maloobchodníci s knihami tržby 11 mld. Kč a na samotný maloobchod připadly příjmy ve výši 4,9 mld. Kč. Nutno podotknout, že se jedná pouze o tržby podniků s převažující činností v oblasti vydavatelství a maloobchodu a že část knih může být distribuována a prodávána subjekty, které do těchto kategorií nespádají.

Graf 11 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti knih (v mld. Kč)

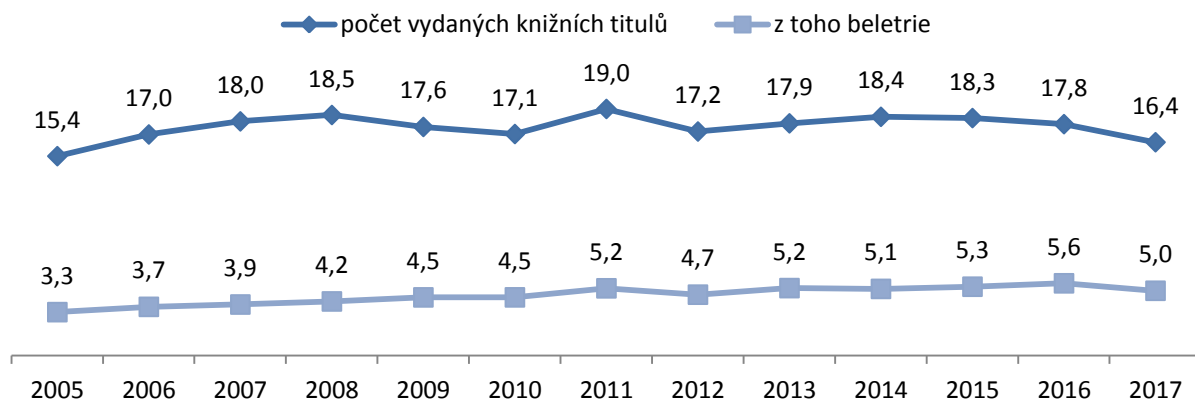
Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Přehled o vývoji zaměstnanosti v oblasti knižního vydavatelství a maloobchodu nabízí Graf 12. Znatelnější pokles počtu zaměstnanců v této oblasti proběhl mezi lety 2007 a 2008. Od roku 2009 počet zaměstnanců klesal spíše pozvolným tempem a mezi lety 2011 a 2012 došlo dokonce k mírnému nárůstu. V posledních letech počet zaměstnanců stagnuje a zatím nereaguje na mírné oživení knižního trhu. V roce 2016 pracovalo v oblasti knih 3,3 tis zaměstnanců přepočtených na plný úvazek.

Graf 12 Počet zaměstnanců v odvětví knižního vydavatelství a maloobchodu (v tis. osob, přepočteno na plné prac. úvazky)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

Údaje o struktuře vydaných publikací je možné analyzovat s velkou přesností. Počet vydaných knižních titulů je v rámci poměrně malého českého trhu vysoký a dlouhodobě se pohybuje mezi 15–19 tisíci vydanými tituly za rok, jak je patrné z Grafu 13. V posledních letech však vydaných titulů ubývá a v roce 2017 byl celkový počet vydaných titulů dokonce nejnižší od roku 2005 a beletrických titulů pak vyšlo nejméně od roku 2012. Na tisíc obyvatel tak připadlo v roce 2017 přibližně 1,5 titulu, čímž se v mezinárodním srovnání Česká republika stále řadí mezi země s nejvyšším počtem vydaných knižních titulů v přepočtu na obyvatele (srovnání reportu IPA z roku 2014). Rozšiřující údaje lze získat z dat ze statistických výkazů o vydavateli, které každoročně přímo od vydavatelů sbírá NIPOS. Tato data reflektují mimo jiné také vydávání elektronických knih. V roce 2016 bylo v ČR vydáno okolo 3,7 tis. elektronických titulů.

Graf 13 Počet vydaných tištěných knižních titulů v České republice (v tis. titulů)

Zdroj: NIPOS

4.1.2. POHLED SPOTŘEBITELE

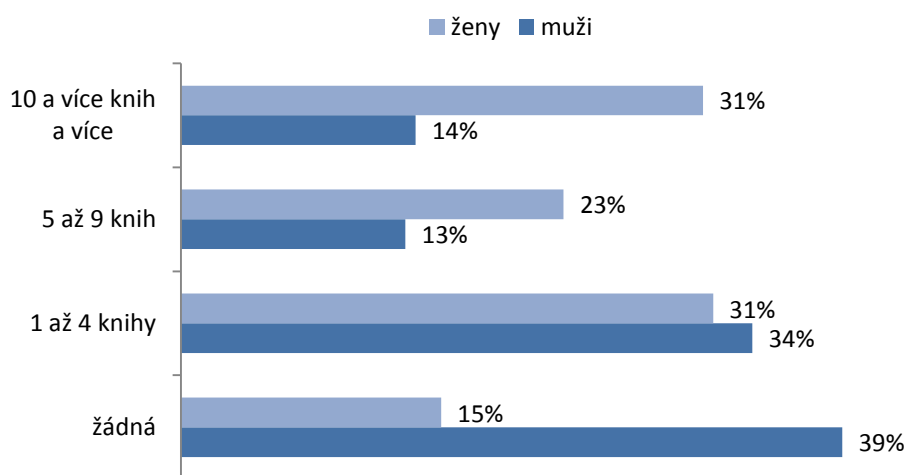
Šetření Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT), které je pro tuto analýzu použito jako výchozí k zachycení měnících se návyků spotřebitelů v souvislosti s rozvojem internetu, nezahrnuje četbu knih mezi zkoumané aktivity provozované na internetu. To může odpovídat samotné povaze četby elektronických knih, které bývají sice přes internet zakoupeny a staženy, jejich samotná četba však již probíhá offline pomocí čtecích zařízení či počítače. Pro návyky spojené se samotnou četbou knih lze využít data z šetření ČSÚ s názvem Vzdělávání dospělých v České republice sledující populaci 18–69 let. Toto šetření probíhá jednou za 5 let a nejnovější data jsou k dispozici z roku

2011 a 2016. Další informace o čtenářských návycích lze získat ze Zprávy o českém knižním trhu, kterou každoročně vydává Svaz českých knihkupců a nakladatelů (SČKN).

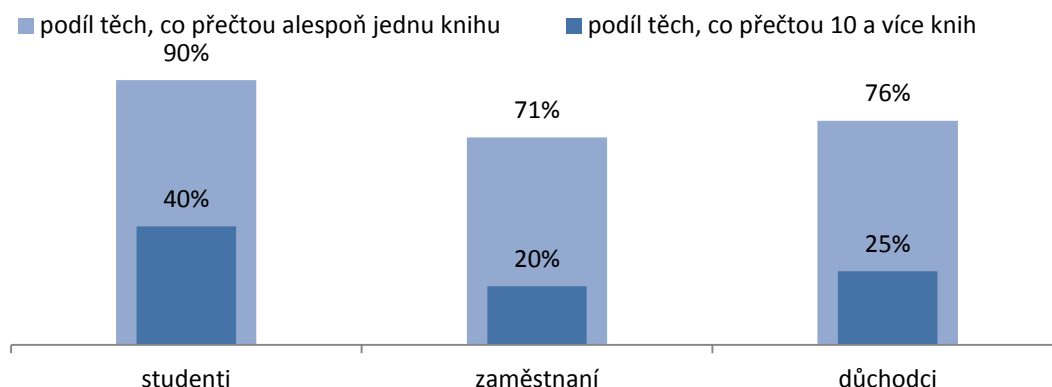
Z údajů šetření Vzdelávání dospělých v ČR vyplývá, že v Česku mírně vzrostl podíl čtenářů (osob, které za rok přečtou alespoň jednu knihu) z 68 % v roce 2011 na 73 % v roce 2016. Co se týče množství, které lidé stihnou v období jednoho roku přečíst, nejčastěji sáhli po jedné až čtyřech knihách a to ve zhruba třetině případů. Překvapivě vysoký podíl (22 %) tvořili aktivní čtenáři, kteří přečtou ročně deset a více knih. Pět až devět knih pak ročně přečetla necelá pětina populace. Výrazné rozdíly se vyskytly při srovnání čtenářů a čtenářek. Zatímco 39 % mužů ve zkoumané populaci v roce 2016 nepřečetlo žádnou knihu, mezi ženami se našlo pouze 15 % těch, které nečtou knihy. Nejvíce mužů (34 %) pak přečetlo v roce 2016 jednu až čtyři knihy. Mezi ženami se našlo stejně vysoké procento (31 %) občasných čtenářek, které přečetli jednu až čtyři knihy a aktivních čtenářek, které přečetli deset knih a více.

Graf 14 Počet přečtených knih v roce 2016 podle pohlaví (podíl těch, co přečtou daný počet knih v populaci 18-69 let)

Zdroj: Vzdelávání dospělých v České republice, ČSÚ

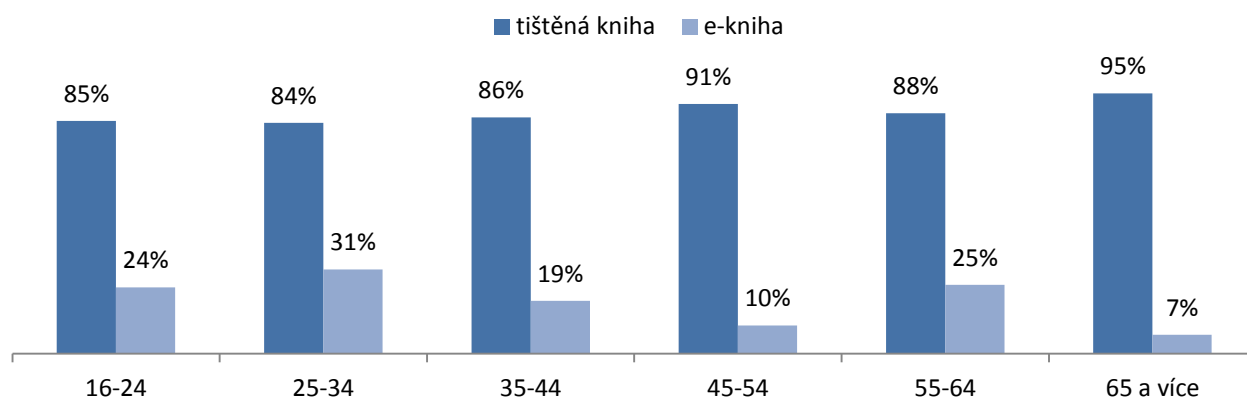
Pokud zohledníme ekonomické postavení v populaci, bylo v roce 2016 nejvíce čtenářů mezi studenty. Pouze 10 % studentů starších 18 let uvedlo, že v roce 2016 nepřečetli žádnou knihu. Podíl těch, kteří přečetli 10 knih a více, byl u studentů přibližně 40 % a takřka dvakrát převyšoval průměr v populaci. Je možné jen spekulovat, kolik z těchto knih bylo přečteno v rámci povinné studijní četby. U pracujících (včetně pomáhajících rodinných příslušníků, zkušební doby, stáží apod.) byl podíl čtenářů i těch, kteří přečetli 10 a více knih podobný jako v celé populaci. U důchodců pak počet čtenářů oproti zaměstnaným mírně vzrostl a každý čtvrtý důchodce do 69 let přečetl 10 knih a více. V důchodovém věku tak zřejmě lidé opět nachází cestu k četbě, což může být dáno zejména vyšším množstvím volného času. Všeobecně tedy platí, že nejvyšší podíl čtenářů můžeme nalézt u mladších lidí ve studentském věku stejně jako u starších lidí v důchodovém věku.

Graf 15 Podíl čtenářů v roce 2016 podle ekonomického postavení a počtu přečtených knih (v populaci 18–69 let)

Zdroj: Vzdělávání dospělých v České republice, ČSÚ

V souvislosti s nákupem a četbou knih je internet mezi českými spotřebiteli využíván více pro nákup tištěných knih přes internet než pro nákup elektronických knih. Zatímco tržby internetového prodeje knih se podle odhadu SČKN podílely v roce 2015 na celkových tržbách knižního maloobchodu 23–25 % a v roce 2016 se zastoupení ještě zvýšilo, podíl tržeb z prodeje e-knih tvořil odhadem 1,4 % z celkového obrátu knižního trhu. Pro srovnání, v Evropě je prodej e-knih nejrozšířenější ve Velké Británii, kde tvořil 25% podíl na trhu a dále pak v Německu, kde byl podíl tržeb z prodeje e-knih na trhu desetiprocentní (odhad z roku 2014).

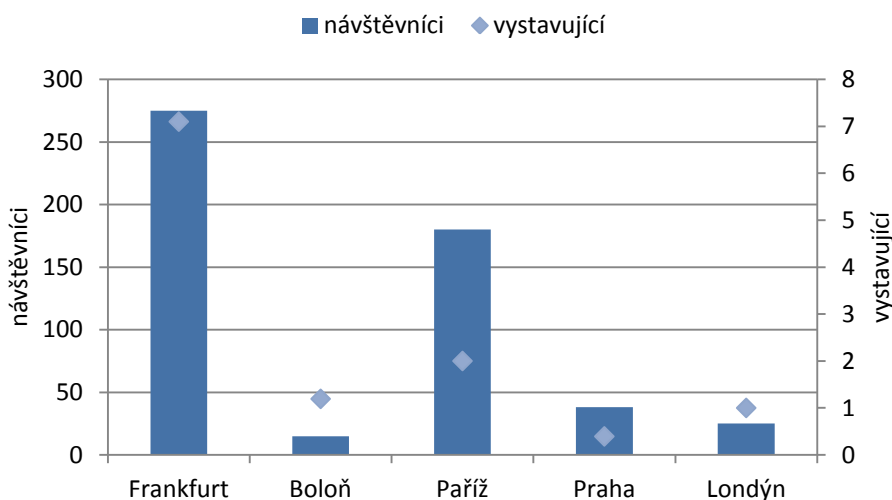
Z šetření VŠIT pak lze získat rozšiřující údaje o jednotlivcích, kteří nakupují knihy přes internet. V roce 2017 bylo v české populaci přibližně 7 % osob, které zakoupili v posledním roce alespoň jednu knihu přes internet. Z nich pak 86,9 % zvolilo tištěnou knihu a 21,5 % si pořídilo knihu elektronickou. Tím se návyky čtenářů značně liší od návyků konzumentů audiovizuálního obsahu, kde je poměr opačný – dominují ti, kteří si stahují filmy či hudbu online nad těmi, kteří si přes internet nakupují fyzické nosiče (cd, DVD a další). Jak je patrné z Grafu 16, podíl osob, které si kupují elektronické knihy, je nejvyšší ve věkové kategorii 25–34 let. Nákup tištěných knih přes internet je naopak nejvíce rozšířen u starších jedinců.

Graf 16 Podíl tištěných knih a e-knih, zakoupených v roce 2017 přes internet podle věkových kategorií nakupujících

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

Místem, které spojuje knižní prodejce, nakupující a různé profesionály v oboru jsou každoročně pořádané mezinárodní veletrhy. Tyto veletrhy se konají ve většině evropských metropolí a mezi nejprestižnější patří podle reportu Mezinárodní asociace nakladatelů (International publishers association) veletrhy ve Frankfurtu, Boloni a Londýně. Pražský veletrh Svět knihy, který se koná každoročně na jaře, může těmto předním veletrhům konkurovat co se týče návštěvnosti, nikoliv však v počtu vystavovatelů. Jak ukazuje Graf 17, zatímco počet vystavovatelů na největších evropských veletrzích přesahoval tisícovou hranici, v Praze se pohyboval okolo 400 vystavovatelů. Návštěvnost veletrhu Svět knihy dosáhla podle oficiálních statistik na webu svetknihy.cz v roce 2017 přibližně 44 tis návštěvníků.

Graf 17 Návštěvnost a počet vystavujících na knižních veletrzích v roce 2016 (odhad v tis.)

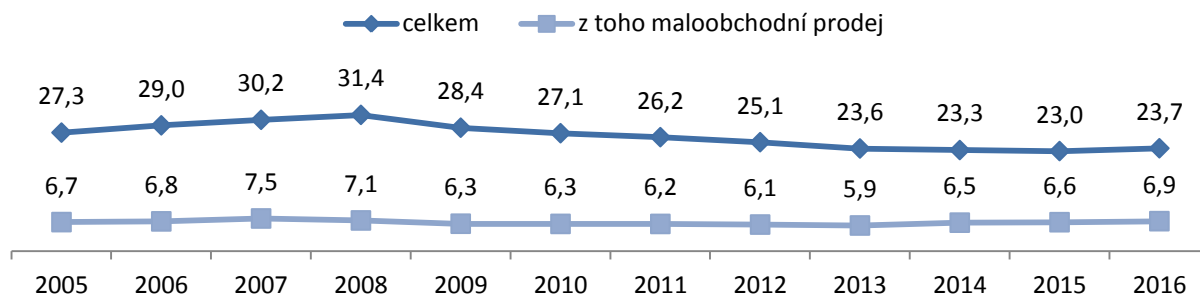
Zdroj: World Book Fair Report 2016, IPA

4.2. TISK (PERIODICKÉ PUBLIKACE)

Také oblast periodického tisku bude v rámci ekonomické analýzy omezena pouze na zkoumání vydavatelů a maloobchodního prodeje. Údaje o zaměstnanosti a příjmech v oblasti tisku vychází z Podnikové strukturální statistiky. Pro analýzu měnícího se spotřebitelského chování pak existuje poměrně rozsáhlá statistika - návyky spotřebitelů v oblasti periodického tisku zachycuje jak šetření VŠIT, tak analýzy iniciované Uníí vydavatelů.

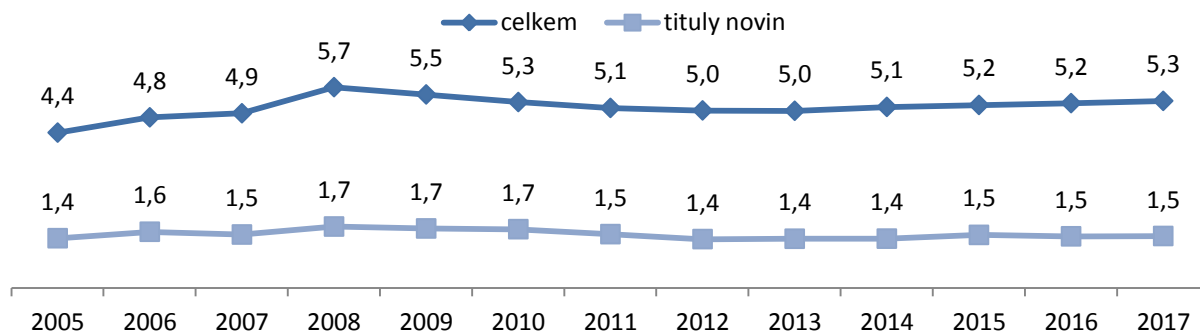
4.2.1. PŘÍJMY A ZAMĚSTNANOST

Celkové příjmy vydavatelů a maloobchodu v oblasti tisku a také samostatný vývoj příjmů z maloobchodního prodeje zachycuje Graf 18. Zatímco příjmy vydavatelů novin a časopisů mezi lety 2008 a 2015 klesaly, maloobchod s periodiky v tomto období stagnoval a v posledních letech příjmy dokonce začaly mírně stoupat. V roce 2016 pak celková oblast periodického tisku zaznamenala meziroční nárůst příjmů a to o 0,7 mld. Kč oproti roku 2015. Jedná se o první náznak oživení trhu od roku 2008.

Graf 18 Příjmy subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti (periodického) tisku (v mld. Kč)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

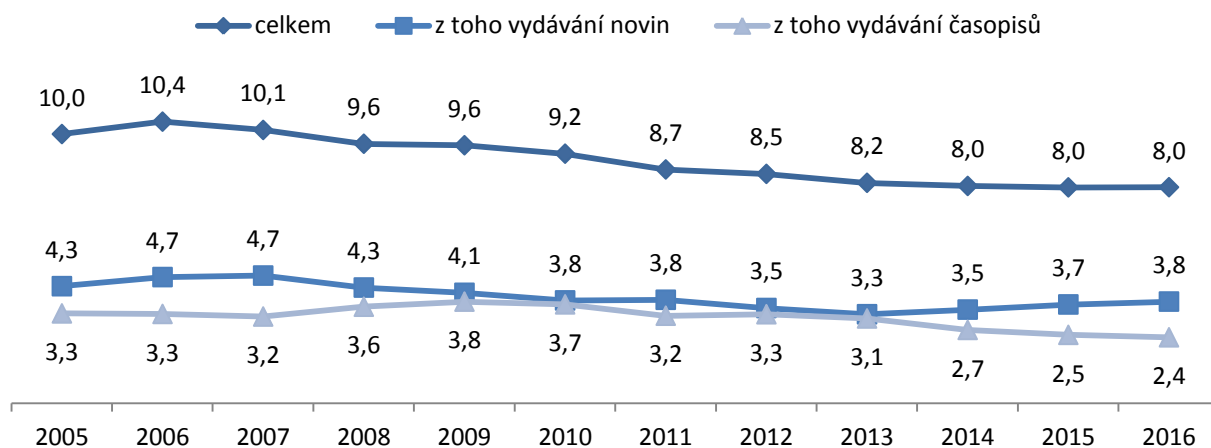
Objem trhu z hlediska počtu vydaných tištěných periodik lze stejně jako u knižního trhu analyzovat vyčerpávajícím způsobem vzhledem k povinnosti vydavatelů zasílat tzv. povinné výtisky Národní knihovně České republiky a dalším institucím. Zákon č. 46/2000 Sb., který určuje povinnost vydavatelů zasílat povinné výtisky, se však nevztahuje na elektronické publikace. Jak můžeme vyčíst z Grafu 19, počet vydaných tištěných periodik se v posledních letech pohyboval okolo 5 tis. pravidelně vydávaných titulů. Od roku 2013 počet vydaných periodických titulů mírně stoupá až na 5,3 tis v roce 2017. Tím se trh s periodickými tituly liší od knižního trhu, kde počet vydaných titulů v posledních letech výrazně klesl. O mírný nárůst se starají zejména tituly časopisů, zatímco počet vydaných novinových titulů se meziročně příliš nemění a pohybuje se okolo 1,5 tis.

Graf 19 Počet vydaných tištěných periodik v České republice (v tis. titulů)

Zdroj: NIPOS

Z hlediska vývoje počtu zaměstnanců jsou patrné odlišné trendy pro oblast vydávání novin a pro oblast vydávání časopisů. Jak ukazuje Graf 20, počet zaměstnanců v oblasti vydávání novin se od roku 2007 kontinuálně propadal až do roku 2013 a v následujících 4 letech pak zaznamenal mírný nárůst z 3,3 tis. na 3,8 tis. zaměstnanců. Počet zaměstnanců v oblasti vydávání časopisů se mezi lety 2007 a 2013 pohyboval v hodnotách přepočtených na plné pracovní úvazky mezi 3 a 4 tis. zaměstnanců a během let 2013 a 2016 pak klesl na 2,4 tis. zaměstnanců. Vývoj zaměstnanosti v oblastech vydávání novin a časopisů v podstatě kopíruje vývoj příjmů subjektů v těchto oblastech, kdy příjmy vydavatelů novin v posledních letech stoupají a příjmy vydavatelů časopisů naopak dlouhodobě klesají. Celková zaměstnanost maloobchodu a vydavatelů v oblasti tisku dosahovala v roce 2016 výše 8 tis. zaměstnanců na plný pracovní úvazek.

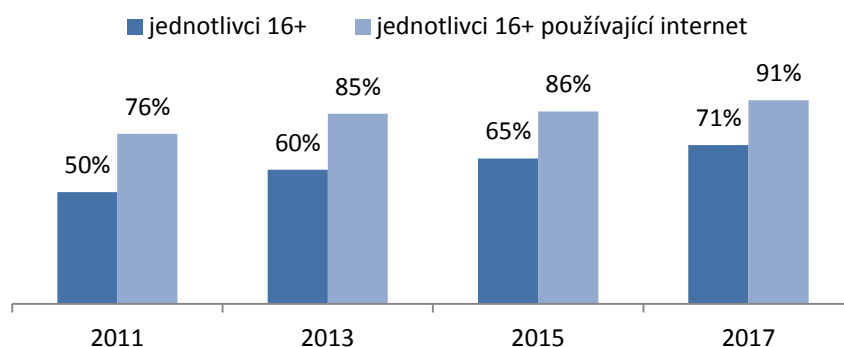

Graf 20 Počet zaměstnanců v oblasti tisku (v tis. osob, přepočteno na plné prac. úvazky)

Zdroj: Podniková strukturální statistika, ČSÚ

4.2.2. POHLED SPOTŘEBITELE

Změny spotřebitelských návyků spojených s četbou periodik zachycuje šetření VŠIT. Počet jednotlivců, kteří využívají internet ke čtení zpráv, novin a časopisů se za posledních 7 let výrazně zvýšil. V porovnání s rokem 2011 se v roce 2017 zvýšil počet čtenářů online zpráv o více než 20 procentních bodů a představoval v roce 2017 přes 70 % populace. Při zúžení záběru pouze na jedince používající internet se zvýší zastoupení čtenářů on-line periodik v roce 2017 na 91 % internetové populace. Čtení on-line periodik je tak v porovnání s ostatními zkoumanými oblastmi audiovizuálního a mediálního sektoru jednoznačně nejrozšířenější kulturní činností prováděnou on-line (např. hraní videoher přes internet se v roce 2017 věnovalo přibližně 20 % české populace). K těmto statistikám je nutné zmínit, že použitý pojem on-line periodika neodpovídá vymezení tištěných periodik dle Tiskového zákona⁵ a zahrnuje jakékoliv on-line časopisy, noviny a zpravodajské servery bez ohledu na to, zda mají přidělený kód ISSN.

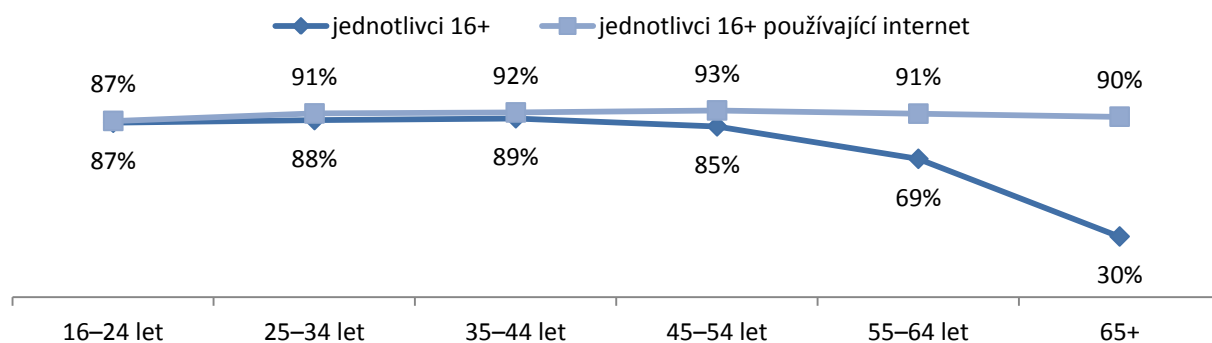
Graf 21 Využití internetu ke čtení zpráv, novin a časopisů

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

⁵ Podle vymezení v rámci zákona č. 46/2000 Sb. se periodickým tiskem rozumí *noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.*

Zatímco uživatelé internetu čtou on-line periodika ve velké míře napříč všemi věkovými kategoriemi (dokonce i v kategorii uživatelů internetu starších 65 let čte on-line zprávy přibližně 90 % on-line populace), u celkové populace procento čtenářů on-line periodik s přibývajícím věkem výrazně klesá. To však souvisí s tím, že procento uživatelů internetu všeobecně negativně koreluje s věkem jednotlivců. Výše zmíněný trend je patrný z Grafu 22, který ukazuje, že zájem o četbu on-line periodik je vysoký (okolo 90 %) ve všech věkových kategoriích uživatelů internetu. Tím se tato aktivita liší od jiných sledovaných kulturních činností prováděných přes internet (např. hraní videoher), u kterých obliba mezi uživateli internetu s jejich přibývajícím věkem klesá.

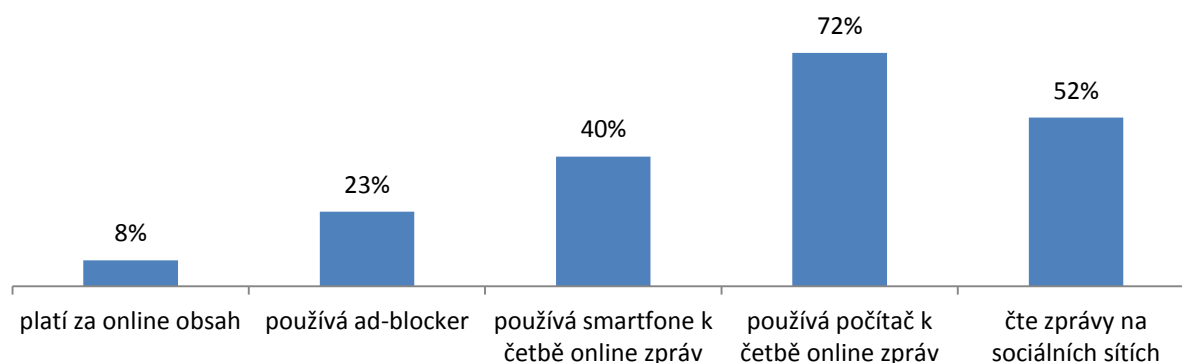
Graf 22 Využití internetu k četbě on-line zpráv, novin a časopisů v roce 2016

Zdroj: VŠIT, ČSÚ

Podle mezinárodní studie *Digital News Report*, kterou vypracoval Reuters Institute, existuje v ČR všeobecně nízká ochota alespoň nějakou formou za online zpravodajství platit a v rámci mezinárodního srovnání je takřka nejnižší v Evropě. V ČR v roce 2017 platilo za online zprávy přibližně 8 % populace s přístupem k internetu. Z dalších důležitých trendů spojených s online četbou zpráv je vhodné zmínit rostoucí popularitu chytrých telefonů a klesající míru využití počítačů pro četbu zpráv. Zatímco např. ve Spojených Státech je využití počítačů a chytrých telefonů pro četbu zpráv na stejné úrovni, v České republice zůstává stále dominantním zařízením pro četbu zpráv počítač – v roce 2017 jej pro četbu zpráv využilo 72 % populace s připojením k internetu (Fletcher, 2017). Další návyky českých spotřebitelů v souvislosti s online četbou zpráv zachycuje Graf 23.

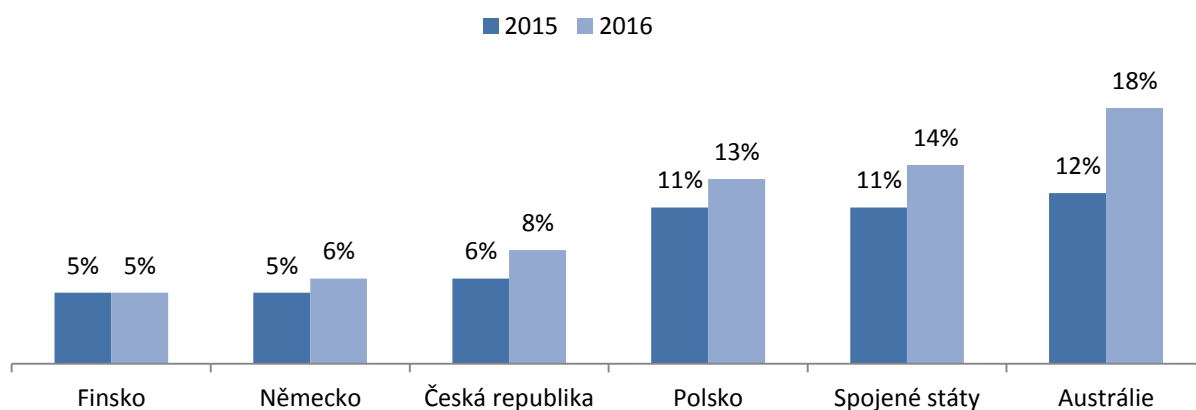
Graf 23 Vybrané návyky české internetové populace v souvislosti s online čtením zpráv v roce 2017

Zdroj: Digital News Report, Reuters Institute

S rostoucí oblibou internetového zpravodajství roste také obliba sledování zpravodajství na sociálních sítích. V roli editora zde vystupují uživatelé sítě, kteří sdílí své příspěvky s ostatními uživateli (většinou s okruhem svých přátel či sledujících uživatelů). Populární osobnosti mají pak velmi široký dosah svých příspěvků (v řádech několika tisíců uživatelů). Podle již zmíněné mezinárodní studie *Digital News Report*, která se zaměřovala na internetovou populaci převážně v evropských zemích, se zejména pro mladší ročníky stávají sociální sítě velmi důležitým zdrojem šíření zpráv. Věková skupina 18–24 let dokonce preferovala sociální sítě jako zpravodajský zdroj před televizí i ostatními médii. Jako hlavní zpravodajský kanál v České republice určilo sociální sítě 8 % populace s přístupem k internetu (Fletcher, 2016).

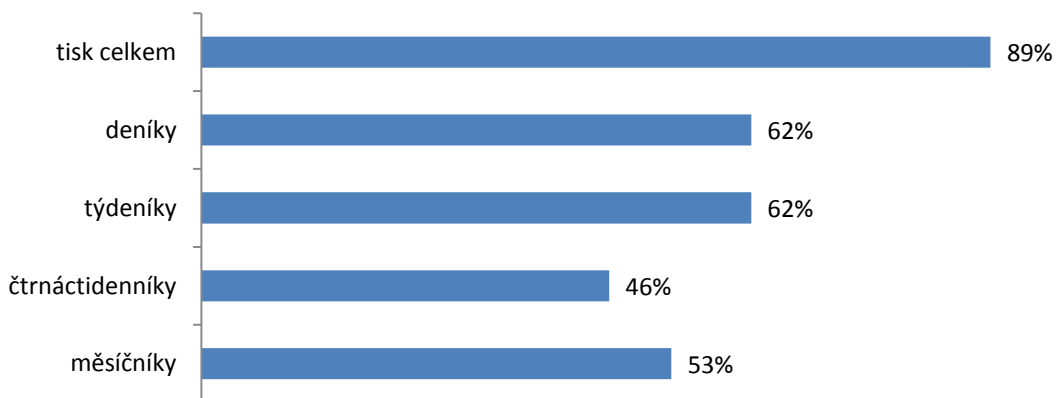
Graf 24 Využití sociálních sítí jako hlavního zdroje zpráv v internetové populaci ve vybraných zemích

Zdroj: Digital News Report, Reuters Institute

I přesto, že čtenost tištěných periodik v České republice dlouhodobě mírně klesá (mezi lety 2010 a 2017 pouze o cca 2 % celkové čtenosti), udržuje si stále poměrně velký zásah populace (okolo 8 mil. osob ve sledované populaci). Podle dat pravidelného výzkumu MEDIA projektu zkoumajícího populaci ve věku 12–79 let četlo ve třetím a čtvrtém čtvrtletí roku 2017 tištěná periodika 89 % populace. Nejčtenějšími typy tisku dle periody byly deníky a týdeníky, které četlo 62 % populace. Měsíčníky pak četlo 53 % a čtrnáctidenníky 46 % populace. Přehledné porovnání čtenosti tisku podle periody vydání nabízí Graf 25.

Graf 25 Podíl osob, které ve 3. a 4. čtvrtletí 2017 četly vybrané typy periodik

Zdroj: MEDIA PROJEKT, STEM MARK a MEDIAN